

SJÓNLEIKARHÚSIÐ

ÁLVALEIKUR

EFTIR

H. A. DJURHUUS

ÁEVINTÝRSPÆL Í HIL PÖRTUM

Mikukvöldið 5. novembir kl. 9 s. p.

Algöngumerkir til vanligar prísir fáast í H. N. Jacobsens bókahandli frá mikudegi kl. 12.

nýggjan bát, og konu hansara, ið ikki kundi fáa varu, hóast hon hevði pening, tí keypmadrurin fyrst vildi hava inn gamlar skuldir, ljóðar væl so »sogulig; men vit kunnu ikki her avsauna hana. Tað kundi tí verið nógv vert, um Hans Nielsen í hesum tilfelli hevði nevnt navn.

At keypmenn og pengamenn eru harðir móti fátákum fólki, er ikki nakað serstakt fyri Føroyingar ella føroyskar keypmenn. Danskir reidararar fyri skip við føroyskari manning hava ikki verið matari. Ja, tað hevur av og á hent, at danskir kommissionerar hava tikið fyri skuld reidarans felagsveiduna alla — bæði part reidarans og part fiskimannanna. Føroya Fiskimannafelag hevur tá verið noytt til at kosta stóran pening og mikið arbeiði uppá at skaffa fiskimennum teirra rætt aftur. Í einum tilfelli heitið Fiskimannafelagið á eitt danskt blað: »Socialdemokraten», við einari grein, har felagið legði fram, hvussu ein kommissionerur

hevði farið fram; men hon var ikki upptikin.

Tað er so sagt, sum tað er sagt, at fiskimenninir í Føroyum hava ring vidualskiftir at liva undir. T. d. í ár: Nú er 1. november farin, og enn eru nógvir, ja sera nógvir, sum ikki hava fingið pening fyri várfiskin. Sjáldnast av tí, at reidarin ikki vil rinda; men oftast av tí, at hann ikki hevur fingið selt fiskin vegna ring soluvíðurskiftir. Tað er lítið væntandi, at vit sleppa út úr hesari neyð við at geva okkum uppá politiskan felagsskap við Danir. — Betri vónir eru, um vit standa fastari og trúgvandi saman í vinnulívsfelagsskapi her heima okkara millum. At fiskimenninir styrkja og stímbra teirra egna felag og hava tilsiðst allan sín handil fígjognum tað. Enn eru vit stutt komnir á hesa leið, og byrjað má vera í smáum og við egnum midlum. Stórir peningastudningar altanifrá kunnu vera hentir; men teir fara oftast høft við sær.

Fordelingens Rationalisering.

Af cand. polit. Knud Korst.

Dog, selv om den længe efterlyste Rationalisering af Varefordelingen skulde blive til Virkelighed ad denne Vej, saa er det naturligvis for Kundene en tvivlsom Fornøjelse; Fordelene er selvfølgelig forudbestemt til i det væsentligste at gaa i Finansmændenes, Lømmers, Detailhandelens Inddragning under de store Sammenlutninger kan meget vel blive det ældste Led i en Ring, der aldeles omslutter Publikum. Under dette System kan Publikum maaske blive meget net betjent; men fra det fører ingen Vej ud til økonomisk Frigørelse eller social Retfærdighed. Det vil tværtimod virke til yderligere Fremme af de uligartiske Tilstande paa det økonomiske Omraade og af den moralske Forvirring af Folkelegemet, som udgaar derfra.

Derfor er det af afgørende Betydning, om det andet Princip, der ligeaa vel kan føre til Fordelingens Rationalisering, nemlig Forbrugerskooperationen, bliver ført frem med den Styrke Demokratiet raader ov. Dog netop paa dette Felt raader Demokratiet over saa vældige økonomiske Kræfter, at om de blot kan bringes til at sætte ind med fuld Styrke, kan hele Truetsystemet bringes til at falde sammen som et Korthus.

II.

Som omtalt i forrige Artikel kan man i England i nyeste Tid iagttagte, hvordan to vældige økonomiske Magter, Storkapitalen og Forbrugerskooperationen, diametralt modsat hinanden i Formaal, men begge organiserende og rationaliserende, søger at underlægge sig Varefordelingsvirksomheden i Samfundet. To Kæmpevæsenner, der bereder sig paa at plage Livet af hinanden.

Sammenlignet med en Udvikling i denne Stil former Forholdene sig her i Landet som den rene Idyl. En egentlig storkapitalistisk Udvikling paa Varefordelingens Omraade kender vi her temmelig lidt til. Der findes vel visse Tiløb til chain stores Systemet; et af de mest kendte Foretagender af denne Art er Scheplers Margarine- og Kaffeeforretninger i forskellige Byer. Ogsaa Wessel & Vett har et vidtfordretnet Filialsystem med Centrum paa Kongens Nytorv. Paa visse Pladser har disse Udsalg maaske en dominerende Part af Omsætningen, men en egentlig Rationalisering af Varefordelingen har de ingenlunde ført til, navnlig ikke i de større Byer og aldeles ikke i Hovedstaden.

En vis Koncentrationsbevægelse indenfor Detailhandelen har forsaavidt fundet Sted gennem Tiden, idet en forholdsvis stor Del af den samlede Vareomsætning foregaar gennem ret faa Handelsvirksomheder. Lad os til Belysning heraf nævne nogle Tal fra Erhvervstællingen i 1925:

Af Hovedstadens 17,800 Detailvirksomheder havde de 871 (eller ca. 5 pCt.) hver en Omsætning paa 200,000 Kr. eller derover, men paa disse faldt 41 pCt af hele Omsætningen (nemlig 503 Mill. Kr. af ialt 1,221 Mill.); løvrigt skal det anføres, at disse større Virksomheder beskæftigede mere end en Fjerdedel af hele Erhvervets Personel, der ialt androg 88,500 Personer. I Provinsbyerne under ét stillede Forholdene sig paa omtrent samme Maade som i Hovedstaden, idet 7 pCt af 21,400 Virksomheder formidlede 50 pCt af Omsætningen, som androg 1,617 Mill. Kr., og beskæftigede henved 27 pCt af

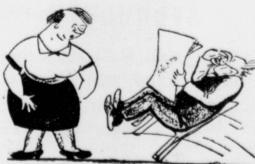
det til Erhvervet knyttede Personel (nemlig 43,200) i Landdistrikterne var Koncentrationen noget mindre udpræget, idet de 5 pCt. af 25,800 Virksomheder, som omsatte for 200,000 Kr. og derover hver, formidlede 37 pCt. af den samlede Omsætning, hvilken udgjorde 1367 Mill. Kr., og beskæftigede 14 pCt. af Detailhandelens hele Arbejdskraft paa Landet (nemlig ialt 32,600 Personer).

Altsaa en vis Koncentration af Omsætningen og Beskæftigelsen har fundet Sted; der er altsaa dog sket noget svarende til, hvad der er foregaaet i andre Erhverv. Alligevel er der aabenbart saare langt igen, før Varefordelingsapparatet i vort Samfund kan siges at være virkelig rationelt. Dette viser sig særlig deri, at der stadig bestaar et overordentligt Tal af smaa Handelsvirksomheder, ogsaa hvor Befolkningen er stuvet tæt sammen, ja vel særlig der. Til Belysning af Forholdet skal jeg anføre, at af Hovedstadens 17,800 Forretninger havde de 11,800 en aarlig Omsætning paa mindre end 50,000 Kr., de 7,200 mindre end 25,000 Kr., 1500 Butiker havde mellem 5 og 10 Tusinde, ja der var endogaa 1363 som ikke engang kom op paa en aarlig Omsætning af 5,000 Kr.

Dersom den stedfundne Koncentration af Omsætningen i Detailhandelen nu virkelig havde betydet en Rationalisering, altsaa en mærkbar Nedsættelse af Omkostninger og Avancer, saa var det store Flertal af alle disse Smaavirksomheder rimeligvis forlængst slaaet ud, saaledes som Skomagerne, Væverne og Farverne er blevet slaaet ud af Storiindustrien. Hvis Omkostninger og Nettogevinst paa Omsætningen virkelig var sat ned paa samme Linje som i rationaliserede Industrier, saa vilde en Omsætning paa nogle faa Tusinde Kroner aarlig jo umulig kunne give sin Mand Føden.

En Stordrift indenfor Detailhandelen her i Landet har da ogsaa for en stor Del en anden Karakter end en Stordrift i Industrien. De store Varehuse, Illum, Magasin osv. er f. Eks. nærmest en Samling Smaabutiker under fælles Tag; i adskillige Henseender opnaas vel ved en saadan Samling den rationelle Stordrifts Fordele, men — som det saa ofte er blevet fremhævet — aabenbart ikke tilstrækkelig til at presse Handelens Bruttoavance saa langt ned, at de mange mindre Forretninger er konkurreret ud.

En af Grundene til, at Storkapitalen kun spredtvis har engageret sig for Alvor paa det vældige Felt, som Varefordelingen jo er (en samlet Detailomsætning for Hovedstaden alene paa 1½ Milliard Kr. aarlig er jo ikke Smaapenge), maa maaske søges i, at vor Næringslovgivning for Detailhandelens Vedkommende faktisk er en Levning fra Lavvæsenets Tid. Det gældende Princip er nemlig det, at en Person (eller et Aktieselskab) kun maa have én Butik i samme Kommune; hvis han da ikke er Fabrikant, saa har man nemlig frie Hænder til at aabne Udsalg overalt, ikke blot af sine egne Fabrikater, men ogsaa af tilsvarende indkøbte Varer. Selv om denne i vor Tid nærmest komiske Bestemmelse kan omgaas paa forskellig Maade, saa er det troligt nok, at den paa sin Vis hammer Opkomsten af storkapitalistiske chain stores Systemer her i Landet. Detailhandlerne elsker da ogsaa dette Radium fra Lavstiden over al Maade. (Fortsættes).

Hr. Mitens' Dit- og Dat-Tale refereres i danske Blade.

man lægger kun i Blød med
Henko

Færøernes Rederiforening

afholder ordinær Generalforsamling i Thorshavns Klub umiddelbart efter S.S. „Tjaldur“s Ankomst fra Suderø den 19. n. M., og S/S. „Smiril“s Ankomst nordenfra samme Dag.

Da vigtige Forhandlinger foreligger, bedes alle Medlemmer give Møde.

Thorshavn, den 25. Oktober 1930.

Bestyrelsen.

Firestone

Footwear Company.

Hin nýggi fiskimannastývlin

Pacific

er gjørdur av frágæra seigum gummi og tráoeyndur.

Hann er heimsins sterkasti.

UMBODSMAÐUR FYRI FØROYAR:
POUL HANSEN
 Telf. 61. Tórshavn. Telf. 61.
 Telgr.: Veritas.

AÐALGOYMSLA:
BERNHARD KJØR
 Gøthersgade 49, Montergaarden
 København K.
 Telgr.: Holmstrom.

ÍS VIRKI

keypir góðar, fersksaltaðar lippur — lippurnar mega í salt skjótast møguligt. — Prísurin liggur um 50 oyr. kg.

ÍS VIRKI

Skjorter

svære, ublegede, realiseres á

200 Øre

stor Størrelse 225 Øre

Et Parti svært Tvist-

Lærred

48 Øre

mindste Forsendelse 10 Kr.

Sækkelageret,

St. Anne Plads 10.

København K.

Husholdningsskolen.

2 Husmødrekursus, 11 Dage, begynder 18. November og 2. December. Pris 40 Kr. Ubemidlede Moderation.

v. Toor's

oljeklædír eru væl kend og nóg avhildin í Føroyum.

En flink Pige søges.

Vilhelm Nielsen.

Til leigu!

Hús »Havnar arbeiðsmannafelages er til leigu, væl hóskandi pláss til pakkhús og skrivstovu. Greinligari við at venda sær til

J. H. Rubeksen,
 Formaður »Havnar arbeiðsmannafelags«
 Maitr. 211.

Prima
Husholdningskul.

Havnar
 Kol- & Cementhandil.

Telefon 172 — 208.

Telgr.-Adr.: Kolcement.